

Experters inflytande över civilsamhällets demokratiaktörer – NGO:s

En studie av experters inflytande över två NGO:s
policyutformningar

Abstract

Over 2400 years ago, Plato discussed who is the most suitable to rule the society. The debate is still alive and some mean that experts are gaining stronger power over the democracies. NGO:s can be seen as important democratic actors, carrying the citizens' voices. This thesis studies and describes experts influence over the creation of two NGO:s' policies, i.e., working guidelines. Experts are being categorized into Citizen Experts, with expertise obtained from life experience, and Experts and Policy Experts, with expertise produced with more advanced methods. Experts' knowledge is produced with no other aim than develop knowledge, and Policy Experts' knowledge is produced for specific goals. The influences are studied through using Luke's three forms of influence; influence over the decision making, influence over the agenda and influence over the thought.

The results show that Citizen Experts had the greatest influence over NGO:s' policy creation. However, the Experts and the Policy Experts also had a substantial influence over the policy creators' thoughts, which affected the final policy. Seeing NGO:s as important democratic actors, the results confirm the validity of the theories stating that experts have an influence in the democratic society in the two studied cases.

Key Words: Democracy, Experts, NGO, Influence, Policy

Number of Characters: 70 440

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Syfte och Frågeställning	2
1.2	Tidigare forskning	3
1.3	Metod.....	3
1.3.1	Material	4
1.3.2	Intervjuer	5
1.4	Disposition.....	6
2	Definitioner och teoretiskt ramverk	7
2.1	Icke-statliga organisationer, NGO:s	7
2.2	Policyutformning	7
2.3	Experter	8
2.4	Inflytande.....	9
3	Organisationerna och deras policyutformningar	12
3.1	Kooperation utan gränser (SSC).....	12
3.2	Tamam	13
4	Medborgarexperters inflytande	14
4.1	Medborgarexperters inflytande över Kooperation utan gränser policyutformning	14
4.2	Medborgarexperters inflytande över Tamams policyutformning.....	16
5	Experters inflytande.....	19
5.1	Experters inflytande över Kooperation utan gränser policyutformning	19
5.2	Experters inflytande över Tamams policyutformning.....	21
6	Policyexperters inflytande	22
6.1	Policyexperters inflytande över Kooperation utan gränser policyutformning	22
6.2	Policyexperters inflytande över Tamams policyutformning	23
7	Diskussion.....	25

8	Referenser	27
8.1	Internetkällor	29
8.2	Organisationstryck.....	29
8.3	Intervjuer	30

1 Inledning

Vilken roll experter har, och bör ha, i en demokrati har länge diskuterats. För ca 2400 år sedan argumenterade Platon för en stat styrd av experter och han ansåg att vanliga medborgare inte har kunskap att ta rätt beslut. Diskussionen är levande än idag och Platon har stöd från tänkare som Lippmann och Schumpeter (Turner 2009:11f, Westhoff 1995:27). Andra, såsom Dewey och Dahl, motsätter sig ett styre av experter och anser att medborgarna ska utgöra kärnan i en demokrati (ibid.). Liberala demokratier baseras på medborgarnas åsikter och styrs genom olika former av representation, t.ex. parlamentarism som i Sverige (Fisher 2009:27f, Sterzel 2010). Enligt Fisher är beslutsfattare allt mer beroende av experters råd och omdöme, och samhällets institutioner är i större grad baserade på expertkunskap (2009:2). ExperTERS ökade inflytande diskuteras även i Turners bok *Liberal Democracy 3.0*. Han menar att dagens liberala demokratier utvecklas till demokratier styrda av experter (2003:3ff). Om det anses att liberala demokratier ska baseras och styras av medborgarnas åsikter, så bör ett ökat inflytande av experter påverka den liberala demokratins grund.

Foucault menar att makt producerar kunskap i syfte att regera, styra, kontrollera och disciplinera (Brass 2000:306). Jasanoff anser att kunskap, inte pengar, har blivit det främsta instrument för sociala ojämlikheter och att kunskapseliten i allt större grad anser att beslutsfattande ska överlämnas till dem som besitter specifik kunskap (1999:531). Även Dahlström menar att kunskap, information och utbildning har blivit allt viktigare maktresurser i de post-industriella samhällena. Högre utbildade och intellektuella kan därmed ses som den nya dominerande klassen, vilken övertar allt mer makt i samhället. (Dahlström 1987:74-78)

Lortie och Bernard anser att komplexiteten i dagens samhälle kräver att ett stort antal aktörer, såsom staten, företag och civilsamhället, inkluderas och bidrar med deras specifika kunskaper och perspektiv vid beslutsfattning (Hajnal 2002:245). Det civila samhället är en arena, åtskiljd från staten och marknaden, för medborgarna att agera, uttrycka åsikter och delta i beslutsfattning. Icke-statliga organisationer, NGO:s, är centrala aktörer i det civila samhället och viktiga för framväxten av-, och upprätthållandet av ett demokratiskt samhälle. NGO:s ökar i antal och vissa anser att deras auktoritet i samhället växer, och att de i allt större utsträckning influerar statlig policyutformning och implementering (Hajnal 2002:4, Potter m.fl. 2004:308ff, Weiss 2000:808). I boken *Civil Society* skriver Edwards att NGO:s influens över internationella institutioner ökar och att deras influens kan ses som "folklig makt" i sin fulla bemärkelse (2009:15). Stubbergaard anser att det civila samhället fungerar som en länk mellan medborgarna och staten, där intressen och synpunkter från medborgarna förs fram (2000:35). Tanken att aktörer och institutioner, vars inflytande växer, måste

utsättas för extern press, är vanlig och i Sverige är det allmänt accepterat att man ska kritisera den politiska makten och de folkligt baserade intresseorganisationernas inflytande (Edwards 2009:17, Korpi 1987:113). Edwards menar att ojämlikheter, såsom ett alltför stort inflytande från eliten, hotar det civila samhällets roll som demokratiska aktörer (2009:111). Trots att experters ökade inflytande i samhället är omdiskuterat och berörs ofta i litteratur, så diskuteras sällan experters roll i, och inflytande över, det civila samhället och NGO:s. Om experter har stort inflytande över NGO:s, kan därmed inte NGO:s roll som medborgarrepresentanter ifrågasättas? Röster som anses komma från folket, dvs. medborgarna, kommer då indirekt från experter, vilket skulle bistå och accelerera utvecklingen av ett ökat expertstyre. Om experter har stort inflytande över NGO:s, som är viktiga aktörer i det demokratiska samhället, kan det vara ett tecken på att utvecklingen går mot Platons ideal med expertstyre.

1.1 Syfte och Frågeställning

Utifrån diskussionen ovan, ämnar denna studie undersöka huruvida experter har inflytande över NGO:s. Detta utförs genom två parallella, kvalitativa fallstudier av två olika biståndsorganisationers, Kooperation utan gränser (SSC) och Tamam, policyutformning. En policy kan ses som grundprincipen för en organisations handlande; allmänt eller i visst avseende (Nationalencyklopedin 2010). Att studera experters inflytande över NGO:s policyutformning kan därmed vara ett effektivt sätt att få en bild över experters inflytande över NGO:s, då en policy påverkar och styr hur organisationen ska handla. De som ställer sig kritiska till expertstyren hävdar ofta att vissa experter och förhållanden kring experters inblandning i politiken är mer problematiska för det demokratiska samhället än vad andra är. I denna studie inkluderas emellertid inte denna problematik, men för att kunna göra en nyanserad beskrivning så identifieras inflytande från olika typer av experter. Studiens syfte är därmed att beskriva och bidra med ökad kunskap kring olika typer av experters och kunskapers inflytande över de två organisationernas policyutformning. För att uppnå detta syfte baseras studien på följande frågeställningar:

- *Hur såg experters inflytande över SSC:s och Tamams policyutformning ut?*
- *Vilken typ av experter hade inflytande över SSC:s och Tamams policyutformning?*

Teorier kring experters roll i samhället diskuteras främst i ljuset av experters inflytande över, och relation till, statliga organ. Denna studie är därmed i viss grad teoriprovande när den utvidgar diskussionen kring experters inflytande över samhället och prövar dessa teorier på NGO:s, som anses viktiga aktörer i en demokrati. Studiens resultat har emellertid inte ett generaliserande syfte utan ämnar snarare väcka en diskussion, ge uppslag för vidare forskning och ge läsaren en större kunskap kring de två specifika fallen.

1.2 Tidigare forskning

Hajnal anser att NGO:s nu är väl studerade, men fortfarande otillräckligt förstådda i dess fulla komplexitet (2002:1). Enligt Micheletti är fyra olika relationer viktiga att analysera vid studier av NGO:s; relationen med medlemmarna, staten, andra sammanslutningar inom det civila samhället, samt den allmänna opinionen och massmedia (Micheletti 1994:45). Efter diskussionen kring både experters och NGO:s ökande inflytande över det demokratiska samhället, kan det anses viktigt att även studera NGO:s relation till olika typer av experter.

Som nämnts ovan så finns inte mycket litteratur kring experters inflytande över det civila samhället och NGO:s. I teoretisk litteratur utgår diskussionerna främst utifrån experters inflytande över, och relation till, statliga organ, den statliga beslutsfattningen och politiska partier. Detta gäller både äldre litteratur, såsom Deweys bok *The Public and its Problems* (1927), såväl som i nyare, såsom Turners bok *Liberal Democracy 3.0* (2003). Även i mer empirisk forskning står staten i centrum vid analyser av experters inflytande över, och roll i, det demokratiska samhället. I Boswells bok *The Political Uses of Expert Knowledge. Immigration Policy and Social Research* (2009) analyseras exempelvis varför expertkunskap används vid utformandet av statlig policyutformning. Maasens och Weingarts antologi *Democratization of Expertise? Exploring Novel Forms of Scientific Advice in Political Decision-Making* (2009) innehåller tolv artiklar vilka diskuterar och analyserar experters inflytande över, och roll i, samhället. Även i dessa är det staten som får representera det demokratiska samhället. Artiklarnas analyser fokuseras på experters roll och inflytande över statliga institutioner, statlig beslutsfattning, statlig policyutformning, etc. Exempelvis så nämner Brown, Lentsch och Weingart (2009), i artikeln *Representation, Expertise, and the German Parliament: A Comparison of Three Advisory Institutions*, att experter har en stor rådgivande roll; till staten såväl som till företag och NGO:s. I artikeln analyseras emellertid experters roll som rådgivare till det Tyska parlamentet. Så trots att det finns mycket litteratur och forskning som berör experters inflytande över, och roll i, staten, finns det inte mycket som berör experters inflytande över, och roll i, andra demokratiska aktörer. Eftersom denna studie ämnar analysera experters inflytande över NGO:s, som kan ses som viktiga demokratiska aktörer, så fyller den en relativt tom lucka inom ämnet – experters inflytande över, och roll i, det demokratiska samhället.

1.3 Metod

Kvalitativa studier, som denna, ger möjlighet att lära mycket om lite, att analysera ett eller ett fåtal fall i detalj med syfte att beskriva och få en djupare förståelse (Beckman 2005:44, Teorell & Svensson 2007:18). Studien baseras på ett realistiskt ontologiskt ställningstagande; att det finns en objektiv verklighet i

vilken aktörer, idéer, materiella ting och strukturer kan antas konstituera världen (Hollis 2006:5ff, Lundquist 19993:35f, 159).

Jag antar att denna verklighet kan se olika ut för olika personer beroende på våra egna föreställningar, dvs. att alla kan ha olika syn och uppfattning av samma fenomen, vilket gör att objektiv kunskap aldrig kan uppnås. Detta subjektivistiska, kunskapssteoretiska perspektiv lämpar sig väl i denna studie, eftersom det ger en möjlighet att inkludera olika uppfattningar och synvinklar av studieobjektet, och kan bidra med ökad förståelse (Lundquist 19993:67f).

Studien är av teorikonsumerande karaktär, då redan existerande teorier och perspektiv används för att beskriva och förstå problemområdet (Esaiasson m.fl. 2004:41). Dock har studien även teoriprovande inslag, vilket kvalitativa studier ämnar sig väl för. I dessa prövas en hypotes på ett empiriskt material för att falsifieras eller konfirmeras. (Teorell & Svensson 2007:10, 49f) Som nämnts i Kapitel 1.2, har experters roll i ett demokratiskt samhälle främst studerats genom att undersöka experters inflytande över, och relation till, statliga aktörer och institutioner. Genom att undersöka experters inflytande av NGO:s, prövas teorierna kring experters inflytande över andra, mindre studerade aktörer, viktiga i det demokratiska samhället. Om kvalitativa studier baseras på få fall, har dess resultat ofta begränsad generaliserbarhet (Esaiasson m.fl. 2004:119f). Därmed kan resultatet av denna studie inte generaliseras i stor utsträckning. Att pröva teorierna på studiens två fall kan emellertid väcka en tanke och ses som en förstudie för vidare studier inom ämnet.

I studien utförs två parallella fallstudier, strategiskt valda pga. möjligheten att finna information, och för att de uppvisade variation vad avser både policyernas och organisationernas karaktär. Strategiska val är att föredra vid fallstudier för att försäkra sig om att få givande och intressanta fall (Teorell & Svensson 2007:150f). Nackdelen med att inkludera två fall i studien är att analysen av varje fall blir ytligare. En beskrivande studie kan dock vara intressantare om den inkluderar olika fall som uppvisar variation (ibid:222). Genom att inkludera två relativt olika fall är därmed förhoppningarna att presentera en bredare och mer nyanserad beskrivning och att kunna ge fler infallsvinklar till vidare forskning, än om enbart ett fall skulle inkluderats.

1.3.1 Material

Det empiriska materialet i studien består främst av förstahandskällor, skapade genom intervjuer. Dock har sekundära, redan existerande källor också använts, bestående av främst organisationstryck, i form av policydokument, verksamhetsberättelser och stadgar. Internetkällor har också använts, såsom texter från organisationernas hemsidor. Lundquist anser att material och information som används vid studier kan ses som delar och tolkningar av verkligheten (1993:107). Då jag har intagit ett subjektivistiskt perspektiv, vill jag understryka att urvalet och tolkningarna av materialet kan ha påverkats av mina tolkningar, åsikter och av min forskningsmetod. Studien syftar emellertid inte att fastställa några objektiva sanningar, utan ämnar, utifrån mina egna och de intervjuade personernas

tolkningar av verkligheten, bidra med ökad kunskap och förståelse kring problemområdet. Studiens reliabilitet kan därmed anses låg. Låg reliabilitet är emellertid vanlig vid kvalitativa studier och vägs upp av möjligheten att lättare nå god validitet. Då kvalitativa studier gör det möjligt att göra grundliga och detaljerade analyser av det empiriska materialet, är det lättare att eliminera systematiska mätfel. (Teorell & Svensson 2007:13, 58f)

Lundquist menar att det empiriska materialet utgör en restriktion till vad som är möjligt att uppnå (1993:107). Ambitionen i studien är att inkludera så mycket relevant material som möjligt. Eftersom studiens omfång är begränsat, är det dock möjligt att viktig och relevant material har uteslutits eller inte analyserats på djupet. Närhet i tid ökar ofta tillgången till material och eliminerar efterhandskonstruktioner och minnesfel vid intervjuer (Esaiasson m.fl. 2004:304, 310f). Då en av policyerna utformades under 2007 och 2008 är det möjligt att intervjupersonerna glömt eller ger missvisande information pga. minnesfel. När informationen varit tvetydig, eller när de intervjuade har uttryckt en viss osäkerhet, har därför inte denna information eller dessa åsikter inkluderats i analysen.

1.3.2 Intervjuer

Som nämnts ovan är kärnan i det empiriska materialet förstahandskällor, skapade genom djupintervjuer med personer som deltagit vid policyutformningarna. Fyra nyckelpersoner från varje organisation intervjuades; dels de som haft huvudansvaret att utforma det första policyutkastet, samt andra som varit aktiva vid policyutformningen, såsom personer anställda vid organisationen, styrelsemedlemmar och externa personer som involverats i arbetet. De intervjuade personernas positioner och roller vid respektive policyutformning beskrivs i sin korthet i referenslistan och rollerna omnämns även vid bakgrundsbeskrivningen i Kapitel 3. Intervjuerna var långa och detaljerade och när information från intervjuerna upprepades ansågs studiens behov vara täckt.

Urvalet av intervjupersoner var icke-slumpmässigt, vilket är lämpligt när det är av större vikt att få relevant information snarare än representation (Teorell & Svensson 2007:83-87). Efter kontakt med nyckelpersonerna vid policyutformningarna användes snöbollsurval för att finna viktiga personer för vidare intervjuer. Snöbollsurval går ut på att de intervjuade rekommenderar andra som kan besitta kunskap inom området och att dessa personer därefter intervjuas (Marsh & Stoker 2002:205). De intervjuade sågs som informatörer, vilkas roll är att återberätta och ge information om yttre fakta, samt som respondenter, vilka informerar om deras personliga roll och åsikter (Teorell & Svensson 2007:89). Informationen från intervjuerna är därmed bred och ger insikt i såväl skeenden och händelser, som personliga åsikter och tankar. För att få en djup beskrivning och för att göra det möjligt för den intervjuade att komma med information och åsikter som jag själv inte tänkt på, var intervjuerna halv-strukturerade. Sådana intervjuer har lösa frågescheman, är öppna för följdfrågor och ger möjlighet att hoppa över eller byta ordning på frågorna (Teorell & Svensson 2007:89).

Intervjuerna har baserats på fem öppna och breda frågor, en med två och en med tio underfrågor. Dessa skickades ut till intervjupersonerna innan intervjun för att förbereda personen om intervjuens karaktär. Alla intervjuer spelades in och transkriberades därefter. Detta var en fördel då det gjorde det möjligt att verifiera vad som sagts och för att kunna ta ut exakta citat. Alla intervjupersoner erbjöds anonymitet, vilket emellertid ingen önskade.

Då studien ämnar utföra en bred beskrivning och belysa forskningsproblemet från olika infallsvinklar, eftersträvades intervjupersonernas egna, opåverkade åsikter och tolkningar. May menar emellertid att intervjurens resultat påverkas av den specifika situationen, den intervjuades position och intervjuarens tillvägagångssätt (2001:174f). Som intervjuare försökte jag därför eliminera min inverkan på intervjupersonernas svar genom att inta ett objektiva och neutralt sätt och genom att understryka att studien inte var värdeladdad, dvs. att inget ansågs vara rätt eller fel och att det var personens individuella upplevelser och åsikter som efterfrågades.

1.4 Disposition

I nästkommande kapitel presenteras först definitioner av NGO:s och policyutformning. Därefter presenteras teorierna kring experter och inflytande, vilka används vid den empiriska analysen. Begreppet experter delas in i tre kategorier; medborgarexperters, experter och policyexperter. Även inflytande delas in i tre typer; inflytande över tanken, inflytande över agendan och inflytande över beslutsfattningen. Bakgrundsinformation om de två organisationerna och deras policyutformning ges i Kapitel 3. Därefter presenteras den empiriska analysen i Kapitel 4, 5 och 6, vilken ämnar besvara studiens frågeställningar. I Kapitel 4 analyseras först medborgarexperters, därefter experters och till sist policyexperters inflytande över policyutformning. I varje kapitel görs först en analys av Kooperation utan gränser och därefter Tamams policyutformningar. I varje delanalys diskuteras först inflytande över tanken, därefter inflytande över agendan och slutligen inflytande över beslutsfattningen. I Kapitel 7 sammanfattas och diskuteras slutligen resultaten och förslag på vidare forskning presenteras.

2 Definitioner och teoretiskt ramverk

2.1 Icke-statliga organisationer, NGO:s

Tocquevilles ofta förekommande definition på det civila samhället är att det är den tredje sektorn i samhället; den ideella sektorn, skild från staten och marknaden (Edwards 2009:20). Jensen och Marable så väl som Fisher ser det civila samhället som en plats för politisk diskussion och debatt, som en plats där medborgare kan delta i offentlig diskussion och beslutsfattning (Fisher 2009:68, Hajnal 2002:4). Potter m.fl. anser att NGO:s är viktiga aktörer i det civila samhället och definierar dem som organisationer som är frångående staten och verkar på icke-vinstdrivande basis (2004:308ff).

I Sverige kan det civila samhället och NGO:s ses fylla två viktiga funktioner: De utför påtryckningsarbete, dvs. kanaliserar medborgares värderingar, intressen och påverkar på detta sätt utvecklingen av det demokratiska samhället, och de producerar olika tjänster (Von Essen 2001:6). NGO:s är verksamma inom ett brett område, t.ex. fred, miljö, mänskliga rättigheter, utveckling, handel, etc. Vissa NGO:s erhåller statligt stöd medan andra avsäger sig detta för att behålla sin fulla autonomitet. (Hajnal 2002:1, Micheletti 1994:196, 204ff) Definitionen av NGO:s i denna studie baseras på Potters och Tocquevilles definitioner av det civila samhället och NGO:s. De anses vara frångående staten och marknaden och verka på icke-vinstdrivande basis. Deras arbetsområde kan innefatta påtryckningsarbete och/eller tillhandahållande av service och tjänster.

2.2 Policyutformning

Som nämnts i Kapitel 1.1 kan en policy definieras som grundprinciper för ett företags eller en organisations handlande, allmänt eller i visst avseende (Nationalencyklopedin 2010). Anderson definierar en policy som: "A purposive course of action followed by an actor or set of actors in dealing with a problem or matter of concern." (1973:3) Hur policys skapas och utformas kan studeras på olika sätt. För att kunna utföra en systematisk analys av policyprocesser delar många teoretiker upp dem i olika steg. Dessa modeller kan innefatta hur frågan att skapa en policy först kom upp på agendan, beslutet att skapa en policy, hur information till policyn samlas in, hur policyn formuleras, hur policyn godtas, hur policyn implementeras och hur den slutligen utvärderas. (Hill & Hupe 2009:6, Parsons 1995:80f) I denna studie inkluderas hela kedjan av händelser, från att tanken på att skapa en policy väcks till att policydokumentet är färdigskrivet och

godtaget av organisationen, i begreppet policyutformning.

2.3 Experter

Enligt Fisher är kunskap en mänsklig konstruktion som aldrig kan bli certifierat som en ultimat sanning, utan är föränderlig och fylld av normer och värderingar. Han menar att fakta bör ses som vetenskaplig tro och tolkningar. (Fisher 2009:111, 114) Enligt Turner skulle det vara näst intill omöjligt att inkludera allt i den politiska diskussionen. Den liberala idén om politisk diskussion kräver att vissa saker temporärt ses som sanningar. Det är därmed essentiellt att delegera vissa saker till experter och ge dem kognitiv auktoritet. Turner menar att detta inte ska likställas med att ge dem en absolut makt över allmänheten och att det är icke-experternas uppgift att besluta huruvida anspråken på den kognitiva auktoriteten ska bli accepterade eller ej. (Turner 2003:41)

Expertis, enligt Turner, är besittande av certifierad eller icke-certifierad kunskap som enligt den relevanta publiken är accepterad och ses som effektiv och korrekt. Experters auktoritet vilar därmed på acceptansen av dess kunskap och expertis från den relevanta publiken. Acceptansen från experternas publik kan ge experterna en demokratisk legitimitet och auktoritet, vilket enligt Turner kan göra relationen mellan experter och demokratin problematisk i vissa förhållanden. (Turner 2003:25, 41) Experter kan göra tidigare politiska frågor till akademiska discipliner och avpolitisera ämnet. Detta medför att de som har kunskap inom området får kognitiv auktoritet och att den tidigare politiska diskussionen blir sluten för, och frånskiljd från, allmänheten. (ibid:29f) Vid politiska diskussioner används ofta expertutlåtanden med syfte att uppvisa neutralitet och objektivitet. Objektiviteten och neutraliteten kan emellertid ifrågasättas och experter kan ofta styras av egna och andras intressen; av de som har makten över forskningsagendan och/eller av en förutsatt standard för forskning. (Dewey 1991:174, Jasanoff 2003:59f, Westhoff 1995:4)

Det är svårt att skilja kunskap från expertkunskap. Enligt Boswell utmärks expertkunskap av dess substans och av metoden för dess framtagande. För att skapa expertkunskap krävs ofta tekniska metoder, teoretiska analyser och djup empirisk kunskap, och studierna är ofta stora och tidskrävande. Boswell anser att de som framställer expertkunskap är utbildade inom området, besitter en position vid en relevant institution och har ofta utgett akademiska skrifter. (Boswell 2009:23f) Jasanoff skiljer på experter och experter som vetenskapsmän, vilka arbetar objektivt för utveckling av kunskap (Jasanoff 1990 i Montpetit 2008:265). Vad som definieras som experter och expertkunskap går utanför den akademiska världen. Antalet och typer av aktörer och institutioner som producerar expertkunskap har ökat drastiskt. Vissa tar avstånd från att söka akademisk trovärdighet och fokuserar på att förse policyutformare med kunskap snarare än att följa akademisk standard. (Maasen & Weingart 2009:5ff) Maasen och Weingart anser att nästan alla personer kan ses som experter inom något område. Den gemene mannen kan exempelvis anses inneha kunskap om det dagliga livet

(ibid.). Enligt den definitionen kan därmed i princip alla som besitter någon form av kunskap ses som en expert inom just detta område.

Experter och expertis betraktas i studien som de som policyutformarna själva betraktar som experter och expertis, dvs. personer och källor som de anser inneha relevant och korrekt information, kunskap och åsikter. Detta baseras på Turners antagande om att experter är de som innehar kunskap som av den relevanta publiken är accepterad som korrekt.

Studien ämnar analysera inflytandet från tre olika typer av experter; medborgarexperter, experter och policyexperter. För att kategorisera medborgarexperter används Montpetits indelning av kunskap. Vid användningen av kunskap för policyutformning skiljer han på ”input”-orienterad, medborgarbaserad kunskap och ”output”-orienterad, som är expertbaserad kunskap (Montpetit 2008:259).

Medborgarbaserad kunskap är kunskap från vad som i studien benämns ”medborgarexperter”. Dessa ses som allmänheten i stort, organisationens medlemmar och de som är delaktiga vid policyutformningen, då deras kunskap är förvärvad från livs- och arbetserfarenheter. Expertbaserad och policyexpertbaserad kunskap ses som den kunskap och expertis som innehar de karaktärsdrag som Boswell presenterar och som diskuterats ovan.

Experter syftar i denna studie på vad Jasanoff menar med experter som vetenskapsmän. Med tyngd på att kunskapen ska vara objektivt framtagen för att utveckla kunskap i sig, och inte för att nå specifika mål eller syften. Som diskuterats ovan kan kunskaps objektivitet ofta ifrågasättas. Expertkunskap syftar emellertid på statistik, data och information som kan anses vara relativt objektiv fakta.

Till skillnad från experters kunskaper anses i studien policyexperters kunskaper vara framtagna och skapade för specifika mål och i större grad än expertkunskap vara värdeladdad. En ytterligare särskiljning på experter och policyexperter görs beroende på vilken institution eller organisation de arbetar för. Boswells definition av experter inkluderar personer som är utbildade inom området och ofta besitter en position vid en relevant institution (2009:23f). I denna studie anses experter, i större grad än policyexperter, vara personer vid akademiska institutioner och de som besitter kunskap från akademien. Policyexperter är snarare personer som arbetar för organisationer och institutioner och som har egna visioner och mål, samt personer vilka är specifikt specialiserade på att ge råd vid policyutformning. När policyutformare tar råd och låter sig influeras av andra organisationers och institutioners policys, framtagna för att uppnå deras specifika mål och visioner, klassas det exempelvis som ett inflytande från policyexpertis.

2.4 Inflytande

Inom samhällsvetenskapen är inflytande ett centralt och ofta studerat begrepp. Definitionerna av inflytande är emellertid inte entydiga och det finns olika

uppfattningar hur begreppet ska definieras och studeras (Feltenius 2004:13). Petersson definierar inflytande som varje konsekvens, både de avsedda och icke-avsedda, av en aktörs handlande på en annan aktörs handlande. Enligt honom kan makt ses som ett fall av inflytande, men som ett snävare begrepp, vilket endast avser när det utövas genom avsiktligt handlande (1987:10). I studien kommer inflytande och makt användas som synonymer, men inflytandebegreppet avser både avsiktliga och oavsiktliga handlingar som får konsekvenser på andra aktörers tanke och handlande.

I en av Dahls definitioner av inflytande menar han att en person har inflytande när denne förmår andra aktörer att agera på ett sätt som de annars inte skulle ha gjort (1965:40). Denna definition av inflytande och makt, som makt över handling, benämns ofta som maktens första ansikte, och har huvudsakligen utvecklats av Dahl och Polsby. De menar att makt främst synliggörs vid öppna konflikter över frågor i beslutsfattandet. (Gaventa 1987:29)

Det är emellertid svårt att avgöra om konflikt av intressen råder eller ej. Dahl och Stinebrickner lyfter därför ut denna aspekt i en av sina definitioner av inflytande, vilket även görs i denna studie. De menar att inflytande kan ses som en relation mellan aktörer där A:s önsknings, preferenser och intentioner påverkar B:s handlingar, i samma riktning som A:s önsknings, preferenser och intentioner (Dahl & Stinebrickner 2003:17 i Feltenius 2004:13f). Att studera makt är därmed möjligt genom att studera beslutsfattning; att studera vilka som deltar och vilka som lyckas genomdriva sin vilja eller preferens vid beslutsfattande (Gaventa 1987:29, Korpi 1998:38f). En aktör har inflytande när dennes preferenser och åsikter realiserar i större grad än andras vid beslutsfattande (Lukes 1974:12f). Inflytande som maktens första ansikte, vilket i studien benämns som inflytande över beslutsfattningen, undersöks i denna studie genom att analysera beslutsprocessen i policyutformningen. De aktörer vars åsikter, råd och idéer har realiserats under policyutformningen anses ha haft ett inflytande över beslutsfattningen.

Att endast studera maktens första ansikte kritiserar för att enbart omfatta den synliga delen av maktens isberg. Framträdande kritiker, såsom Bachrach och Baratz, introducerade maktens andra ansikte; makten över den politiska agendan (Feltenius 2004:15). Bachrach och Baratz skapade begrepp som icke-frågor och icke-beslut. Gaventa definierar ett icke-beslut som ”ett beslut som består i att man undertrycker eller motverkar en latent eller manifest utmaning mot beslutsfattarens värderingar eller intressen” (1987:37). Makt och inflytande över agendan utövas när en aktör skapar eller förstärker sociala och politiska värderingar, och när aktörer på förväg bestämmer vilka frågor som kommer upp på dagordningen. Genom att vissa frågor organiseras in i beslutsfattandet och andra organiseras ut kan frågor hindras uppkomma och därmed även hindra aktörer att agera. (Bachrach & Baratz 1972:18f, Korpi 1987:88) Maktutövning sker då indirekt genom skapandet av ett klimat som gynnar vissa frågor (Feltenius 2004:15). För att studera maktens andra ansikte, som i studien benämns som inflytande över agendan, analyseras vilka som hade inflytande över en eventuell förutbestämd agenda för hur arbetet kring policyutformningen skulle utföras, över vilka frågor som skulle inkluderas och exkluderas, över vilka personer som skulle

få delta och över vilka kunskapskällor som skulle användas. Därmed undersöks inte bara inflytande under själva beslutsfattandet, utan även andra former av inflytande som kan ha påverkat policyutformningen och den slutgiltiga policyn.

Även den tvådimensionella definitionen av makt kritiseras. Steven Lukes skapade maktens tredje ansikte, som i studien benämns som inflytande över tanken. Lukes menar att A kan utöva makt över B, inte bara genom att få sin vilja igenom vid beslutsfattande eller genom att styra agendan, utan också genom att förändra B:s uppfattning (Gaventa 1987:34f). Att manipulera människors attityder och kunskaper menar Hague m.fl. är det effektivaste sättet att kontrollera dem på (2003:42). En person kan alltså utöva inflytande genom att forma viljor, preferenser och tankar. Denna form av inflytande sker indirekt, genom t.ex. information och socialisering. Ett exempel är hur ledare inte bara svarar på folkets preferenser, utan även formar dem. (Lukes 1974:23) Att studera maktens tredje ansikte är komplicerat. En sådan studie måste fokusera på att synliggöra aktörers verkliga åsikter och uppfattningar, vilka ses ha blivit influerade och förvrängda av andra aktörers uppfattningar och åsikter (ibid:47).

Om Lukes idé kring makt över tanken hade inkluderats i Peterssons definition av inflytande, skulle den lyda: Varje konsekvens av en aktörs handlande på en annan aktörs tanke (i stället för handling). Om detta utvecklas, skulle inflytande över tanken kunna ses som varje konsekvens och förändring som en aktörs handlande åstadkommer på en annan aktörs tanke, åsikt och uppfattning. En aktörs handling ses i denna studie som experters handlingar och yttranden; både skriftliga och muntliga. När personer vid policyutformningen anammats och använt sig av expertkunskap, eftersom den har accepterats som sanning, som det bästa rådande alternativet, anses denna haft inflytande över personernas tankar och uppfattningar. Experterna kan då sägas ha skapat en bild av verkligheten, som uppfattas som en sanning av de som accepterat expertens kunskap och åsikter. Om personers åsikter och kunskaper tydligt influerats från andra personer och källor, vilka senare haft inflytande över agendan eller beslutsfattandet vid policyutformandet, kommer det klassas som ett inflytande över tanken.

3 Organisationerna och deras policyutformningar

För att få en bild av organisationerna presenteras de i sin korthet nedan. För att lättare förstå den empiriska analysen beskrivs även de båda organisationers policyutformningar och vilka aktörer som var delaktiga i dem.

3.1 Kooperation utan gränser (SSC)

Kooperation utan gränser, SSC, är en svensk, politiskt och religiöst obunden och ideell (icke-statlig och icke-vinstdrivande) biståndsorganisation som bildades 1958. SSC bedriver tillsammans med lokala samarbetspartners biståndsprojekt i 28 länder i Afrika, Asien, Europa och i Syd- och Centralamerika. I Sverige bedrivs insamlingsarbete och arbete kring opinionsbildning. Genom att bedriva informationsarbete önskar SSC verka som de fattigas röst. Organisationen utför både påtryckningsarbete och tillhandahåller service. SSC:s medlemmar är främst kooperativa företag och organisationer som stödjer SSC:s syfte. 2008 hade SSC ett sextiototal medlemsföretag och medlemsorganisationer och totalt 161 anställda. Vidare var intäkterna 283 miljoner kronor, varav 83 % finansierat av Sida. SSC är en av SIDA:s ramorganisationer¹. (Kooperation utan gränser 2010, Kooperation utan gränser 2008b:1-5, 17-29, Kooperation utan gränser 2001:1)

Ett beslut från styrelsen och huvudkontoret kom 2006, om att en ny miljöpolicy skulle skrivas (Wetterstrand 2010). Wetterstrand, handläggare för östra Afrika och miljöansvarig för SSC, var den som fick uppdraget att utforma miljöpolicy av Costa Pinto, avdelningschef i SSC:s biståndsteam. Det var även han som gav Wetterstrand arbetsvillkoren för uppdraget och att Wetterstrand skulle genomföra en fältresa under tio månader. Under denna resa besökte och intervjuade Wetterstrand samarbetsorganisationer i länder där SSC är aktiv för att samla information till policyutformningen. (ibid., Skogsberg 2010) Wetterstrand beslutade att bilda en intern och en extern referensgrupp. Varje regionchef i Sydamerika och i södra och östra Afrika rekommenderade en representant från SSC i detta område, som kom att ingå i den interna gruppen. Även regionchefen för Östeuropa inkluderades. Fem personer inkluderades i den externa gruppen, varav de flesta hade en anknytning till SSC och dess medlemsorganisationer, men

¹ Ramorganisationer erhåller stort ekonomiskt stöd av den svenska staten (Sida 2010).

även från utomstående organ, såsom den statliga institutionen för stad och land och från Sveriges lantbruksuniversitet. Personerna i den interna och externa gruppen gav sakkunskap och synpunkter under Wetterstrands arbete med policyn. När Wetterstrand skrivit ett policyutkast anordnades möten, tre dagar med den interna gruppen och en dag med den externa gruppen, där policyn diskuterades och genomarbetades. Wetterstrand presenterade därefter policyutkastet inför SSC:s styrelse, där policyn sedan diskuterades. Styrelsen gjorde vissa ändringar och godtog sedan policyn: *Policy - Environmental Sustainability and Climate Change*. (ibid.) Policyn omfattar de grundläggande principerna för hur SSC ska arbeta kring hållbar miljö och klimatförändringar. Den är 21 sidor lång och trädde i kraft i maj 2008. (Kooperation utan gränser 2008a)

3.2 Tamam

Tamam är en svensk, politiskt och religiöst obunden och ideell biståndsorganisation. Den startade i januari 2003 och blev en formell biståndsorganisation i maj 2008. Tamam arbetar med barn och unga i utanförskap i Sverige, Albanien, Mexico och Paraguay. Organisationens mål är bl.a. att främja tolerans, solidaritet, initiativkraft och framväxten av ett socialt kapital. I organisationens årsrapport framkommer att de anser att efterfrågan av deras åsikter i specifika frågor ökar och att de ofta får framföra åsikter i media. Likt SSC utför Tamam därmed både påtryckkararbete och servicearbete. 2009 hade organisationen inga anställda, ca 500 medlemmar, ca 250 aktiva volontärer och åtta personer i styrelsen. Intäkterna under 2009 uppgick till 1 320 000 kr. Tamam erhöll inget statligt bidrag. (Langöe 2010, Tamam 2010b, Tamam 2010c, Tamam 2009:2, 6, 18)

I Tamams styrelse startades under våren 2009 en diskussion kring behovet att skapa en policy (Gren 2010). Styrelsen gav därefter en praktikant, Björling, uppdraget att utforma ett policyutkast under hösten 2009. Björling fick fria händer, men vissa av styrelsemedlemmarna tipsade om vissa punkter som de ansåg vara lämpliga att inkludera och att Björling skulle ta inspiration från andra biståndsorganisationers policyer. (Björling 2010)

När Björling färdigställt utkastet skickades det till styrelsen, där det sedan diskuterades. En av styrelsemedlemmarna, Gren, tog därefter initiativet att, med resten av styrelsens tillåtande, revidera policyn. För att få volontärers åsikter och synpunkter anordnade styrelsen en "workshop" där volontärerna fick diskutera vad de ansåg vara lämpligt att inkludera i policyn. När Gren gjort ändringar skickades detta policyutkast runt via e-post mellan styrelsemedlemmarna. Några gav åsikter och synpunkter, och ytterligare diskussioner fördes på ca tre styrelsemöten. Då inga fler kommentarer kom upp för diskussion, fastslogs policyn slutligen av styrelsen under våren 2010. (Gren 2010, Langöe 2010) Policyn, *Tamams verksamhets- och frivilligpolicy*, är fem sidor lång och fastställer Tamams mål, riktlinjer för hur organisationen ska bedrivas, samt riktlinjer kring hur man ska arbeta som frivillig inom organisationen. (Tamam 2010a)

4 Medborgarexperters inflytande

I teorikapitlet delades begreppet experter in i tre olika grupper. Den första gruppen, medborgarexperters, operationaliserades med inspiration från Maasens och Weingarts syn på att nästan alla personer kan ses som experter inom något område (2009:5). Det baserades även på Montpetits indelning av kunskap mellan medborgarbaserad kunskap och expertbaserad kunskap (2008:259). Inflytande från medborgarexperters ses därmed i denna studie som inflytande från personer vars åsikter och kunskaper är förvärvade från arbets-, och livserfarenhet. Nedan analyseras medborgarexperters inflytande, först över Kooperation utan gränsers och sedan Tamams policyutformning. Först analyseras vad som kan klassas som inflytande över tanken, därefter över agendan och slutligen över beslutsfattningen. Många personer och kunskapskällor kan anses ha haft olika former av inflytande. Vissa personer och kunskapskällor kan också klassas som mer än bara en typ av experter, vilket även diskuteras i Kapitel 5 och 6.

4.1 Medborgarexperters inflytande över Kooperation utan gränsers policyutformning

Inflytande över tanken

Den främsta expertis som hade inflytande över SSC:s policyutformning var medborgarexpertis. Lukes menar att någon haft inflytande över någons tanke när dennes handling på något sätt influerar den andres uppfattningar och tanke (1974:47). Det var många aktörer och kunskapskällor som deltog i policyprocessen och som kan haft inflytande över policyutformarnas tanke.

Den aktör, vars tanke främst kan anses ha påverkats, är Wetterstrand, som hade ansvaret att sammanställa och skriva policyn. Under fältstudierna intervjuade Wetterstrand personer från SSC:s samarbetsorganisationer. Hon ansåg deras roll vara rådgivande och att de gav åsikter på vad de ansåg vara genomförbart i verksamheten. (Wetterstrand 2010) Detta påvisar deras funktion som medborgarexperters, som baserar deras kunskap och åsikter på arbetserfarenhet. Wetterstrand ansåg att hon tog hänsyn till deras åsikter och information när hon utformade policyn (2010). Skogsberg gav även ett konkret exempel på hur Wetterstrand ändrade på en viktig definition efter diskussioner med samarbetspartners (2010).

Även personerna i den interna gruppen kan främst ses som medborgarexperters. Wetterstrand ansåg att de kunde bidra med kunskap om vad som fungerar i praktiken i SSC:s verksamhet. Skogsberg, som ingick i den interna gruppen, ansåg

att det var deras praktiska erfarenhet och arbetserfarenhet som de främst bidrog med vid arbetet kring policyn (2010). Nogolia, med femton års arbetserfarenhet från jordbruk i östra Afrika, ansåg att han hade stor kunskap om, och kunde bidra med, frågor som var kritiska på den lokala nivån i östra Afrika (2010). Vid frågan huruvida den interna gruppen tillförde något vid utformningen av policyn och det slutgiltiga dokumentet, svarade Wetterstrand: "Deras idéer och åsikter hade stort inflytande över policyn och realiserades i stor grad i det nuvarande dokumentet." (2010) När Wetterstrand nämnde vilka som inkluderats i den externa gruppen, underströk hon vilken arbetserfarenhet de besatt (2010). Malmer, som var med i den externa gruppen och arbetade för Sveriges lantbrukaruniversitet, menade att hon till stor del baserade sina åsikter och kunskaper på sina yrkeserfarenheter (2010). Så, även personer från den externa gruppen tillförde kunskap från deras praktiska erfarenheter och arbetserfarenheter, vilket gör att personerna från både den interna och den externa referensgruppen kan ses som medborgarexpert.

Wetterstrand sa att hennes uppfattningar ändrades i och med att hon förvärvade nya kunskaper under arbetets gång. Hon menade också att hon tog hänsyn till alla personers åsikter, i den interna såväl som i den externa gruppen samt de hon intervjuade vid fältresan, när hon utformade policyutkastet (Wetterstrand, 2010). Därför kan deras medborgarexpertis anses ha haft inflytande över hennes tanke om vad och hur hon skulle skriva.

Wetterstrands egna kunskaper och erfarenheter, vilka delvis var förvärvade från arbetserfarenheter, kom även att reflekteras i den slutgiltiga policyn (ibid.). Wetterstrand kan därför anses ha haft inflytande över styrelsemedlemmarnas tanke när de slutligen godtog policyn och därmed accepterade Wetterstrands kunskap och åsikter som reflekterats i policyn.

Inflytande över agendan

Bachrach och Baratz menar att inflytande över agendan kan ses som när aktörer på förväg bestämmer vilka frågor som är på dagordningen (1972:18f). Feltenius anser att det kan ses som skapandet av ett klimat som gynnar vissa frågor (2004:15). I denna studie analyseras detta genom att undersöka om personer bestämde och hade inflytande över hur policyerna skulle utarbetas och vilka personer och kunskapskällor som skulle vara delaktiga vid utformningen.

Det var främst två personer, Costa Pinto och Wetterstrand, som kan anses ha haft inflytande över agendan för SSC:s policyutformning. När de bestämde hur arbetet skulle utföras och vilka personer och vilken information som skulle inkluderas vid policyutformningen, kan de anses ha haft inflytande över vilka frågor som hade möjlighet att komma upp på dagordningen. Deras beslut baserades främst på medborgarexpertis. Skogsberg ansåg att Costa Pinto, som gav Wetterstrand uppdraget och arbetsvillkoren för att skriva policyn, baserade sina beslut på sin långa arbetserfarenhet vid biståndsorganisationer (2010). Wetterstrand hade stort inflytande över arbetsupplägget av policyutformningen. Det var hennes beslut att skapa en intern och en extern referensgrupp och hon valde själv vilka personer som skulle ingå i den externa gruppen. Wetterstrand utformade även de frågeformulär som användes under fältstudierna (2010). Det kan ha påverkat vilken information och vilka åsikter samarbetsorganisationerna

framförde. Wetterstrand menade att även hennes arbete till stor del baserades på hennes arbetserfarenheter (2010).

Inflytande över beslutsfattningen

Inflytande över handling, maktens första ansikte, studeras enligt Lukes genom att undersöka huruvida en persons preferenser och åsikter realiseras i större grad än andras vid beslutsfattande (1974:12f). De personer som varit delaktiga i den formella beslutsfattningen kan begränsas till styrelsemedlemmarna och Wetterstrand.

Beslutet att utforma en miljöpolicy togs av styrelsen (Wetterstrand 2010). Det kan emellertid vara möjligt att olika källor och personer hade ett inflytande över deras tanke, vilket påverkade dem att ta detta beslut, vilket diskuteras i Kapitel 6.1. Wetterstrand var den som tog de övergripande besluten över vad som skulle skrivas, och hur detta skulle formuleras i det policyutkast som presenterades till styrelsen (ibid.). Skogsberg påpekade: "Den som skriver grunddokumentet [Wetterstrand] har ju en möjlighet att påverka; det är ju en fördel att få börja så att säga." (Skogsberg 2010) Wetterstrand kan därmed ansetts haft inflytande över besluten kring vad som skulle inkluderas i policyutkastet och hur detta skulle formuleras. SSC:s styrelsemedlemmar var de som slutligen beslöt att göra vissa ändringar i policyutkastet och därefter ta det slutgiltiga beslutet att godta policyn (ibid.).

Som nämnts ovan baserade Wetterstrand i stor utsträckning sitt agerande vid policyutformningen utifrån kunskaper som klassas som medborgarexpertis. Vid frågan på vilken kunskap styrelsen kan ha baserat sina åsikter och beslut, ansåg samtliga intervjupersoner att det i första hand måste ha varit från deras arbetserfarenheter inom SSC:s medlemsorganisationer. Även deras inflytande över beslutsfattningen under policyutformningen kan alltså ses som inflytande från medborgarexpertis.

4.2 Medborgarexperters inflytande över Tamams policyutformning

Inflytande över tanken

Praktikant Björling var den som började utforma ett policyutkast för Tamam. Under hennes arbete med policyn förde hon en informell dialog med styrelsemedlemmar och volontärer kring olika frågor. Vissa i styrelsen tipsade henne om punkter som de ansåg viktiga att inkludera i policyn och om att analysera andra organisationers policyer. Många av dessa synpunkter och åsikter baserades på deras kunskap om Tamam, förvärvade från arbetserfarenheter. (Björling 2010, Langöe 2010) Dessa personers kunskaper och åsikter kan därmed klassas som medborgarkunskap, vilken kan ha haft inflytande över Björlings tanke när hon utformade utkastet till policyn.

Björlings policyutkast skickades till styrelsen. När de accepterade mycket av

det hon skrivit, vilket realiserades i policyn, kan hon ses haft ett inflytande över styrelsemedlemmarnas tanke kring hur policyn skulle utformas. Under intervjun nämnde Björling att hon bl.a. använt sig av sin förvärvade kunskap om organisationen när hon utformade policyutkastet (2010). Därmed kan hennes kunskap, som hade inflytande över styrelsemedlemmarnas tanke, till viss del ses som medborgarkunskap.

Eftersom styrelsen ansåg att Tamams volontärer hade bra kunskap om hur det är att arbeta i organisationen, anordnas en ”workshop” där volontärerna fick framföra vad de ansåg relevant att inkludera i en policy (Gren 2010). Volontärernas medborgarexpertis kan därmed vara ytterligare en faktor som kan ha haft inflytande över styrelsemedlemmarnas tanke.

De sista aktörerna som kan ha haft inflytande över styrelsemedlemmarnas tanke är personerna i styrelsen själva. I och med att policyn diskuterades i styrelsen, kan styrelsemedlemmarna påverkat varandras tankar. Gren, styrelsemedlemmen som fick uppdraget att revidera policyn, menade exempelvis att hon tog hänsyn till åsikter både som presenterades under styrelsemötena och som hon fick i retur efter att ha skickat ut policyutkastet via e-post till alla styrelsemedlemmar (2010). Styrelsens kunskap och expertis kan främst ses som medborgarexpertis, i och med att det var styrelsemedlemmarnas kunskap om Tamam och deras arbetserfarenheter från organisationen som de ansåg var viktiga vid arbetet med policyn (Gren 2010, Langöe 2010). Som Björling uttryckte det, kan många i styrelsen ses som ”experter på Tamam” (2010).

Inflytande över agendan

Tamams policyutformning var en öppen process där alla inblandade fick chans att komma med åsikter och synpunkter. Det var således ingen som hade ett stort inflytande över agendan på det sätt som diskuteras av Bachrach och Baratz kring hur aktörer på förväg bestämmer vilka frågor som kommer upp på dagordningen (1972:18f).

Policyutformningens karaktär och vilka personer och kunskapskällor som skulle vara delaktiga vid policyutformningen fastställdes emellertid. Styrelsen var den aktör som kan ses haft störst inflytande över detta och därmed över agendan. Det var styrelsen som gav uppdraget att skriva ett policyutkast till praktikant Björling, som beslutade att Björlings utkast skulle revideras av styrelsen, som gav styrelseledamot Gren huvudansvaret för den skriftliga revideringen av dokumentet inom styrelsen, som beslutade att anordna en ”workshop” med Tamams volontärer, och som beslutade att dokumentet efter styrelsens revidering skulle antas som den slutgiltiga policyn. (Gren 2010, Sandberg 2010)

Som nämnts ovan var den kunskap och erfarenheter som styrelsen baserade sina åsikter och handlingar på, till största del baserade på kunskap om Tamam och på arbetserfarenheter förvärvade inom organisationen. Medborgarkunskap kan därmed anses ha varit den expertis som haft inflytandet över agendan för policyutformningen.

Inflytande över beslutsfattningen

Beslutet att skapa en policy gjordes av styrelsen, vilket delvis baserades på att de

ansåg att Tamam behövde en policy, eftersom organisationen växte sig större (Sandberg 2010). Styrelsens kunskap om Tamam, dvs. medborgarexpertis, kom därmed att ha inflytande över beslutet att skapa policyn.

Vid en jämförelse av Björlings policyutkast och den slutgiltiga policyn är det möjligt att se att mycket i Björlings policyutkast inkluderades i den slutgiltiga policyn (Björling 2009, Tamam 2010a). Som nämnts, använde sig Björling till viss del av kunskap förvärvad inom organisationen. Björlings beslut kring vad som skulle inkluderas i policyutkastet och hur detta skulle formuleras, vilket även realiserades i den slutgiltiga policyn, baserades alltså på medborgarkunskap.

Utöver att Björling hade inflytande över beslutet kring hur policyutkastet utformades, hade styrelsen det övergripande inflytandet över hur den slutgiltiga policyn kom att se ut (Gren 2010, Sandberg 2010). Sandberg ansåg att vissa punkter i policyutkastet inte passade för Tamam som organisation och styrelsen tog därför bort eller omformulerade vissa punkter (2010). Detta visar på att kunskap om och erfarenheter från Tamam var essentiellt vid besluten kring vad som skulle inkluderas i policyn, vilket också är medborgarexpertis.

5 Experterers inflytande

I Kapitel 3 och 4 beskrevs de två organisationernas policyutformningar, vilka personer och kunskapskällor som var delaktiga och vilken typ av inflytande de kan anses ha haft. Nedan fokuseras mer på om dessa personer och informationskällor även kan ses som experter. Kapitlet följer samma disposition som föregående kapitel. För att återropa operationaliseringen av experter, baserad på Jasanoffs (1990) och Boswells (2009:265) definitioner, så urskiljs experter och expertkunskap genom att de är objektivt framtagna för att utveckla själva kunskapen. Kunskapen är främst förvärvad från akademiska studier eller forskning och skapad genom avancerade tekniker, analyser och genom stora och tidskrävande studier.

5.1 Experterers inflytande över Kooperation utan gränsers policyutformning

Inflytande över tanken och över beslutsfattningen

Som nämnts i Kapitel 4.1 så var mycket av den kunskap som hade inflytande över SSC:s policyutformning medborgarkunskap. I princip alla inblandade i policyutformningen, förutom de som inkluderades vid fältstudien, hade även akademiska utbildningar. Personernas akademiska bakgrund ansågs emellertid inte så viktig vid deras arbete vid policyutformningen. (Skogsberg 2010, Wetterstrand 2010) De deltagande personerna använde sig dock i viss mån av sina akademiska kunskaper vid policyutformningen, vilket bl.a. Wetterstrand påpekade (2010). Även Nogolia, som var med i den interna gruppen, nämnde vikten av sina akademiska studier vid sitt arbete med policyutformningen (2010). De kunskaper som vissa av policyutformarna förvärvat från deras akademiska studier och erfarenheter, dvs. deras expertkunskaper, kan därmed haft ett inflytande över antingen Wetterstrands eller styrelsemedlemmarnas tanke. Det kan även haft inflytande över de faktiska besluten som togs vid policyutformningen, i de fallen då det var beslutsfattarnas akademiska kunskaper som låg bakom besluten.

De personer vars kunskap i störst grad kan klassas som expertkunskap är personerna i den externa referensgruppen. En av personerna i denna grupp arbetade vid Svenska lantbrukaruniversitetet och kan i viss mån ses som en expert, då ett kriterium för klassas som expert är att arbeta vid en akademisk institution. Wetterstrand inkluderade dessa personer för att hon ansåg att de kunde tillföra objektiv faktakunskap till bl.a. bakgrundsbeskrivningar och för att säkerställa riktigheten i policyns innehåll (Skogsberg 2010, Wetterstrand 2010).

Trots att deras kunskap tidigare klassats som medborgarexpertis, så kan den även klassas som expertkunskap. Som nämnts ovan anses expertkunskap vara framtagen genom avancerade studier och analyser. Vidare ska den inte vara skapad för att uppnå specifika mål och inte heller vara värdeladdad. Eftersom den externa gruppen ansågs komma med "objektiv faktakunskap", är det troligt att dessa fakta är relativt värdeneutral och framtagen genom studier och forskning i större utsträckning än genom arbetserfarenheter. Deras inflytande kan ses som ett inflytande över Wetterstrands tanke, när det var hon som tog hänsyn till deras information och åsikter.

I policydokumentets referenslista presenteras 26 olika källor. Det är vetenskapliga artiklar, rapporter och artiklar från olika FN organ, Världsbanken, andra internationella organisationer, samt från svenska statliga institutioner. (Kooperation utan gränser 2008a:21) Referenser har emellertid inte använts frekvent i policydokumentet och referenssystemet är oklart och är inte kopplat till referenslistan på ett bra sätt. Det är därför svårt att analysera vilken typ av expertis de ska klassas som.

I policyn presenteras vad som kan ses som relativt objektiv fakta, t.ex.: "Almost 2.6 billion people worldwide, 980 million of them children, lack access to even the most basic water and sanitation facilities ...UNICEF" (Kooperation utan gränser 2008a:14). Ingen annan information ges förutom att dessa fakta kommer från UNICEF. Även andra data och information från olika rapporter presenteras. Exempelvis inkluderas en uppskattad ekonomisk analys av kostnaden för klimatförändringen, hämtad från rapporten *Stern Review* (Kooperation utan gränser 2008a:3). Rapporten skrevs av personer vid ett forskningsinstitut vid universitetet London School of Economics, på uppdrag av den brittiska staten. Syftet med rapporten var tvådelat: Att presentera fakta kring klimatförändringen och att diskutera policyutmaningar för att kunna anpassa samhället efter denna. (Grantham Research Institute 2010, The National Archives 2010) Ett annat exempel är hur SSC presenterar fakta från IPCC, International Panel on Climate Change, kring klimatförändringens beräknade effekt på förändringar i temperatur (Kooperation utan gränser 2008a:3). IPCC är ett internationellt organ skapad av FN för att ge en klar vetenskaplig bild av, och kunskap kring, klimatförändringen och dess effekter. IPCC menar att deras rapporter är relevanta för policyrelevanta, men dock policyneutrala och att de som accepterar deras arbete kan anses ha erkänt rapporternas vetenskapliga innehåll. (IPCC 2010).

De ovan nämnda källorna klassas i studien som expertkunskap pga. av att de är omfattande rapporter, sannolikt framtagna med avancerade, omfattande studier, att de används för att presenterar vad som kan ses som relativt objektiv fakta, samt att dess skapare åberopar neutralitet. Westhoff poängterar att experters åsikter och råd inte alltid är neutrala, trots att de gör anspråk på det (1995:41). Även om källorna är använda till bakgrundsfakta och för att ge, till synes, ren objektiv fakta, så finns det möjlighet att informationen inte är fullt objektiv. Många av dessa källor har inte heller sitt ursprung ur akademien, utan andra institutioner och organisationer. Det är på så sätt möjligt att källorna är skapade för att nå dessa institutioners och organisationers mål och syften, och att påståendena och informationen från dem därmed bör klassas som policyexpertis. Dock, då

informationen som använts kan anses relativt värdeneutral, då den är svår att spåra till specifika mål, eller då den använts för att konstatera fakta vid bakgrundsbeskrivningarna, så nämns den här som en form av inflytande från expertkunskap.

De källor som rekommenderades av personerna i den externa gruppen, eller som Wetterstrand själv valde att använda, kan i första hand anses ha haft inflytande över Wetterstrands tanke. De gav Wetterstrand kunskap och åsikter, som sedan påverkade hur hon utformade policyn. De accepterades och godtogs även som sanningar av styrelsen i och med att de godtog policyn och källorna hade därmed även inflytande över styrelsemedlemmarnas tanke.

5.2 Experters inflytande över Tamams policyutformning

Inflytande över tanken och beslutsfattningen

Praktikant Björling ansåg att hon hade stor nytta av sina akademiskt förvärvade kunskaper om mänskliga rättigheter och använde sig av dem vid hennes arbete under policyutformningen (2010). Björling, i egenskap av expert med akademiskt förvärvade kunskaper, kan därmed anses ha haft inflytande över beslutsfattandet, då hon tog beslutet att inkludera aspekter kring de mänskliga rättigheter som hon ansåg lämpligast och formulerade dem som hon ville. Hon kan även anses ha haft inflytande över styrelsemedlemmarnas tanke, när de accepterade och godtog hennes formuleringar kring just detta.

Många av styrelsemedlemmarna hade akademiska utbildningar, men som nämnts tidigare använde de främst kunskaper förvärvade från organisationen vid policyutformningen. (Gren 2010, Sandberg 2010) Vid en diskussion kring styrelseledamot Grens inflytande över policyn menade dock Björling att Grens akademiska studier förmodligen påverkade hennes arbete med policyn, "även om hon var medveten om det eller inte" (2010). Det finns alltså en möjlighet att styrelsemedlemmarna omedvetet kan ha influerats av deras akademiska studier, vilket sedan kom att ha inflytande över deras arbete vid policyutformningen. I liten grad kan därför styrelsemedlemmarna ses som experter, vilka hade inflytande över policyutformningen, både genom inflytande över tanken på andra styrelsemedlemmar och över beslutsfattningen.

I policyn finns inga referenser till externa källor (Tamam 2010a). När detta diskuterades vid en intervju med styrelseordförande Sandberg, ansåg han det inte relevant att inkludera sådana källor i en frivilligpolicy. Dock menade han att det var möjligt att behovet av att inkludera rapporter och forskning kunde öka om organisationen växte ännu mer. I sådant fall skulle rapporter och studier som påvisade vikten av den sorts verksamhet Tamam utför vara av intresse, för att understryka detta för allmänheten och potentiella bidragsgivare. (Sandberg 2010)

6 Policyexperters inflytande

Detta kapitel är disponerat på samma sätt som föregående kapitel, med skillnaden att inflytande från policyexperter analyseras i detta kapitel. Även policyexperters och policyexpertkunsks operationalisering är baserad på Jasanoffs och Boswells diskussion kring experter. På samma sätt som expertkunskap så är policyexpertis framtaget med avancerade metoder och tekniker, men anses vara framtagen för att nå specifika mål och vara mer värdeladdad än expertkunskap. Policyexperter eller policyexpertis arbetar för, eller har sitt ursprung från, organisationer och institutioner som har egna mål och visioner.

6.1 Policyexperters inflytande över Kooperation utan gränsers policyutformning

Inflytande över tanken

I arbetsvillkoren rörande hur Wetterstrand skulle arbeta med policyn, refereras till SIDA:s policy för hållbar utveckling. Det nämns att denna policy understryker vikten av att integrera miljöaspekter i alla utvecklingssamarbeten (Costa Pinto 2007:1). Enligt Wetterstrand var det en av de faktorer som motiverade varför policyn behövdes (2010). Wetterstrand ansåg att vissa riktlinjer i SIDA:s policy för hållbar utveckling till liten del även kan ha haft inflytande över innehållet i SSC:s policy. Aspekter som gjorde att framförallt Wetterstrand tog hänsyn till dessa riktlinjer, var främst att hon ansåg att de innehöll generell och bra information och åsikter kring miljöfrågor. Det faktum att SIDA är en viktig finansiär till SSC:s verksamhet kan även ha haft betydelse. (Wetterstrand 2010) SIDA:s policy kan därmed haft ett inflytande över styrelsens tanke, som påverkade deras beslut att skapa en miljöpolicy. Det kan även haft ett inflytande över Wetterstrands tanke när hon skrev policyutkastet. Detta inflytande placeras under inflytande från policyexperter, eftersom SIDA:s policy kan anses vara ett dokument skrivet för att uppnå deras uppsatta mål och visioner.

Som nämnts i Kapitel 5.1, så är det svårt att avgöra vilken typ av expertis de källor som används i policyn ska klassas som. Vissa kan emellertid anses ha sitt ursprung i högre grad från policyexperter än från experter. Exempelvis omnämns i SSC:s policy att det i FN:s millenniummål anses viktigt att inkludera miljöaspekter i policyer (Kooperation utan gränser 2008a:3). Denna åsikt från FN kan vara en annan möjlig källa som haft inflytande över tanken (att en miljöpolicy är viktigt) och därmed haft inflytande över beslutet att skapa en policy. Detta inflytande sorteras som ett inflytande från policyexperter i och med att FN:s

millenniummål kan antas vara skapad för att uppnå deras egna mål och visioner.

Många av källorna i referenslistan kan också ses ha sitt ursprung från policyexperter. Det finns emellertid källor i referenslistan som inte refereras till i policydokumentet, t.ex. tre källor som berör vattenfrågor (Kooperation utan gränser 2008a:14). Det är därför svårt att veta vilken typ av kunskap och information som använts från dessa källor. Alla källorna är dock från forskningsinstitutioner som klassar sig som policyinstitutioner, vilka arbetar för att ge policyråd till bl.a. policyutformare, utvecklingsorgan och den privata sektorn (IWMI 2010, SIWI 2010). Trots att kunskapen från dessa källor förmodligen är framtagna på ett vetenskapligt sätt, så klassas dessa som policyexperter i och med att rapporterna är skapade för att ge policyråd. Ytterligare ett exempel är hur det i SSC:s policy fastställs att en metod kring skadedjursbekämpning, skapad av FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation, FAO; ska användas inom SSC:s verksamhet (Kooperation utan gränser 2008a:12). Denna metod är förmodligen skapad för att uppnå FAO:s miljömål, vilket gör att denna källa kan klassas som policyexpertis. Då det var Wetterstrand som inkluderade och använde sig av denna metod och de ovanstående källorna, kan det ses som inflytande över hennes tanke. Det kan även ses som inflytande över styrelsens tanke, som accepterade dem och lät dem inkluderas i den slutgiltiga policyn.

I policyn framkommer också att SSC beslutat sig för att använda två andra metoder för att utföra analyser av verksamhetens miljöpåverkan. Enligt svensk lag ska miljökonsekvensbeskrivningar utföras när en verksamhet har ett visst omfång och en viss påverkan på naturen. SIDA:s riktlinjer användes som grund för att beskriva hur SSC ska genomföra metoderna. Axelsson, delaktig i den externa referensgruppen som arbetade vid en SIDA-stödd institution, gav också Wetterstrand tips och information kring miljökonsekvensbeskrivningarna (Kooperation utan gränser 2008a:8f, Wetterstrand 2010). När metoderna kan anses vara skapade för att nå ett visst mål, att utföra en miljökonsekvensbeskrivning på ett visst sätt; anses det också vara en form av policyexpertis. Axelssons tips och råd, likt SIDA:s riktlinjer, kan anses ha influerat policyutformarnas, främst Wetterstrands, tanke om hur metoderna ska utföras och hur detta kom att beskrivas i policyn.

6.2 Policyexperters inflytande över Tamams policyutformning

Inflytande över tanken

Tamams utveckling och behovet av ett styrdokument var, som nämnts, det främsta motivet för att skapa en policy. Sandberg sa emellertid också: ”I stort sett alla större seriösa organisationer har ju en slags frivilligpolicy, så det bestämde vi också att vi skulle ha.” (2010) Detta trots att kunskapen om Tamam, dvs. medborgarkunskap, hade det största inflytandet. Med andra ord kan även andra

större organisationer, genom sin handling att skapa en policy, ha påverkat styrelsemedlemmarnas tankar om att Tamam också bör ha en frivilligpolicy. Turner menar att experters auktoritet vilar på acceptansen av deras kunskap och expertis från den relevanta publiken (2003:29f). Tamam kan i detta fall anses ha accepterat och influerats av andra organisationers kunskap och expertis kring hur de driver sina organisationer. De andra organisationernas policyer klassas som policyexpertis när de förmodligen är skapade för att uppnå organisationernas specifika mål och visioner.

För att få inspiration och sätta sig in i vad en policy är för andra, började Björling sitt arbete med att läsa biståndsorganisationerna Rädda barnens och Individuell människohjälps policyer. Hon valde dessa då hon ansåg att de är respekterade och erfarna organisationer och bedriver liknande verksamheter som Tamam. (Björling 2010, Sandberg 2010) Sandberg menade att det var praktiskt att använda de andra organisationernas policyer som mallar, för att sedan anpassa dem till Tamams behov (2010). Vissa huvudrubriker i Tamams policy, såsom ”Långsiktighet”, menade Björling att hon förmodligen inte skulle ha inkluderat om hon inte hade läst andra policydokument (2010).

Genom att jämföra Rädda barnens och Individuell människohjälps policyer med Tamams är det möjligt att se i vilken utsträckning de liknar varandra och därmed vilket inflytande de kan ha haft över Tamams policyutformning. Rädda barnens policy är en frivilligpolicy, vilket även halva Tamams policy är. I båda policyerna framförs och beskrivs ekonomiska aspekter, hur volontärer bör bemöta andra vid sitt arbete och organisationernas beslutsprocessers karaktär. Trots att de berör samma områden, så finns emellertid stora skillnader mellan punkternas innehåll i de två policyerna. (Tamam 2010:5, Rädda Barnen 2008:2)

Många likheter kan urskiljas mellan Tamams och Individuell människohjälps policyer. Båda organisationerna baserar exempelvis sitt arbete på mänskliga rättigheter. I båda policyerna presenteras organisationernas mål, verksamhetsområden, arbetssätt och målgrupp; men de skiljer sig dock från varandra (Individuell människohjälps 2007, Tamam 2010).

Det är tydligt att Tamams policy har inspirerats av de båda andra organisationernas policyer. Det är också tydligt att policyutformarna har använt sig av sin medborgarexpertis, dvs. av kunskapen om Tamam, för att anpassa policyn till organisationens egna mål och syften. De andra policyerna kan anses haft ett inflytande över främst Björlings, men även styrelsemedlemmarnas, tanke. Då policyerna förmodligen var framtagna för att uppnå de andra organisationernas mål och visioner, så kan det ses som inflytande från policyexperter.

7 Diskussion

Syftet med denna studie är att undersöka hur experters inflytande över två NGO:s policyutformning såg ut. Experter delas in i tre olika kategorier: Medborgarexperter, vars kunskap främst baseras på livs-, och arbetserfarenhet, experter, vars kunskap är värdeneutral och inte skapad för att uppnå specifika syften, och policyexperter, vars kunskap är mer värdeladdad och skapad för att uppnå specifika mål och syften. De två sistnämndas kunskaper anses vara framtagna med avancerade metoder och tekniker av personer vid relevanta institutioner.

Studiens resultat visar tydligt att de olika typerna av experter hade olika grad och form av inflytande. Medborgarexperter och medborgarexpertis hade störst inflytande över båda organisationernas policyutformning. Deras inflytande inkluderade alla tre former av inflytanden: Inflytande över policyutformarnas tanke, inflytande över agendan, dvs. kring hur policyn skulle utformas och vilka personer och informationskällor som skulle inkluderas vid policyutformningen, samt inflytande över beslutsfattningen vid policyutformningen.

Experter och expertkunskap hade ett relativt litet inflytande över organisationernas policyutformning och var i form av inflytande över policyutformarnas tanke. Expertkunskap förvärvat från policyutformarnas akademiska utbildningar var mycket liten vid båda organisationernas policyutformning. Extern expertkunskap, såsom vetenskapliga artiklar, rapporter, etc., använde bara SSC.

Policyexperter och policyexpertis kan anses ha haft lite större inflytande över båda organisationernas policyutformning än experter. Även detta var en form av inflytande över policyutformarnas tanke och det är troligt att detta t.ex. påverkade dem att ta beslutet att skapa en policy.

I studien har begreppet experter en bred definition. Teorierna, vilka menar att experter har ett inflytande över det demokratiska samhället, syftar förmodligen på experter i smalare bemärkning. I studien skulle de troligen klassas som experter och policyexperter, eftersom medborgarexperters inflytande kan ses som en form av folkligt inflytande från medborgarna själva. Teorierna konfirmeras emellertid då studiens resultat visar på att alla tre typerna av experter hade inflytande över de två organisationernas policyutformning.

Eftersom experters inflytande över NGO:s och demokratiska aktörer inom civilsamhället är relativt outforskat, finns ett stort antal områden som skulle vara intressant att studera närmare. Av resultatet framkommer att experters inflytande skiljde sig åt vid de två organisationernas policyutformning. Då organisationerna och dess policyer hade olika karaktär, väcker det frågan vilka faktorer som påverkar varför organisationerna använder sig och influeras av olika typer av expertis. Det skulle också vara intressant att studera experters inflytande över

NGO:s på andra sätt än över dess policyutformning. Exempelvis när de är aktiva i en offentlig politisk diskussion. Eftersom experters inflytande över det demokratiska samhället anses stå i konflikt med vissa demokratiideal, skulle det också vara intressant att utföra en normativ studie om hur experters inflytande över NGO:s påverkar det demokratiska samhället utifrån olika demokratiideal.

Diskussionen kring vilken typ av demokrati, dvs. styrd av experter eller medborgare, som är eftersträvansvärd är gammal och konsensus i frågan kommer förmodligen aldrig att nås. Det kan emellertid vara av vikt att ta ställning i denna diskussion och att sträva mot det demokratiideal som personligen föredras. Denna studie bidrar till att belysa och hålla diskussionen vid liv om vilka som styr och har inflytande över alla plan inom det demokratiska samhället.

8 Referenser

- Anderson, J. E. 1975. *Public Policy-Making*. New York: Praeger.
- Bachrach, Peter, & Baratz Morton. 1972. *Makt och fattigdom*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Beckman, Ludvig. 2005. *Grundbok i idéanalys*. Stockholm: Santérus förlag.
- Boswell, Christina. 2009. *The Political Uses of Expert Knowledge. Immigration Policy and Social Research*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Brass, P. 2000. "Foucault steals Political Science". *Annual Review of Political Science*, Vol. 3:1, ss. 305-330.
- Brown, Mark, B, Lentsch, Justus & Weingart, Peter. 2009. "Representation, Expertise, and the German Parliament: A Comparison of Three Advisory Institutions", i: Maasen, Sabine & Weingart, Peter (eds), *Democratization of Expertise? Exploring Novel Forms of Scientific Advice in Political Decision-Making*. p. 81-100. Dordrecht: Springer.
- Dahl, Robert. 1965. *Modern Political Analysis*. New Jersey: Prentice-Hall, INC.
- Dahlström, Edmund. 1987. "Maktanalyserns kontextuella och ideologiska förankring". I: Petersson, Olof, red. *Makt begreppet*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Dewey, John. 1991. *The Public and Its Problems*. Ohio: Swallow Press.
- Edwards, Michael. 2009. *Civil Society*. Polity Press: Cambridge.
- Edwards, Michael & Gaventa, John. 2001. *Global Citizen Action*. Colorado: Lynne Rienner Publisher.
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena. 2004. *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Andra upplagan. Stockholm: Nordstedts Juridik AB.
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena. 2007. *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Tredje upplagan. Stockholm: Nordstedts Juridik AB.
- Feltenius, David. 2004. *En pluralistisk maktordning? Om pensionersorganisationernas politiska inflytande*. Doktorsavhandling. Statsvetenskapliga institutionen, Umeå Universitet.
- Fischer, Frank. 2009. *Democracy and Expertise. Reorienting Policy Inquiry*. Oxford: Oxford University Press.
- Gaventa, John. 1987. "Makt och deltagande". I: Petersson, Olof, red. *Makt begreppet*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Hague, Rod, Harrop, Martin & Breslin, Shaun. 2003. *Styrelseskick och Politik*. Nora: Nya Doxa.
- Hajnal, Peter, red. 2002. *Civil Society in the information age*. Ashgate: Hampshire.
- Hill, Michael, Hupe, Peter. 2009. *Implementing Public Policy*. SAGE

- Publications: London.
- Jasanoff, Sheila. 2009. "Judgement under siege: The three-body problem of expert legitimacy". I: Maasen, Sabine & Weingart, Peter, red. *Democratization of Expertise? Exploring Novel Forms of Scientific Advice in Political Decision-Making*. Doordrecht: Springer.
- Jasanoff, Sheila. 2003. "(No?) Accounting for expertise". *Beech Tree Publishing*. Vol, 30:3, ss. 157-163.
- Korpi, Walter. 1998. "Power resources approach vs action and conflict: On causal and intentional explanations in the study of power". I: O'Connor, Julia, Olsen, Gregg, red. *Power resources theory and the welfare state*. Toronto: University of Toronto press.
- Korpi, Walter. 1987. "Maktens isberg under ytan". I: Petersson, Olof, red. *Makt begreppet*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Kvale, Steinar. 2009. *Interviews, An introduction to quantitative research interviewing*. London: SAGE.
- Maasen, Sabine & Weingart, Peter. 2009. *Democratization of Expertise? Exploring Novel Forms of Scientific Advice in Political Decision-Making*. Doordrecht: Springer.
- May, Tim. 2001. *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Micheletti, Michele. 1994. *Det civila samhället och staten*. Stockholm: Fritzes.
- Montpetit, Éric. 2008. "Policy design for legitimacy: Expert knowledge, citizens, time and inclusion in the united kingdom's biotechnology sector". *Public Administration*, Vol.86:1, ss. 259-277.
- Parsons, W. 1995. *Public Policy*. Aldershot: Edward Elgar.
- Petersson, Olof. 1987. *Makt begreppet*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Potter, R, Binns, T, Elliot, J & Smith, D. 2004. *Geographies of Development*. Harlow: Pearson, Prentice Hall.
- Steven, Lukes. 1974. *Power: A radical view*. New York: Palgrave.
- Stubbergaard, Ylva. 2000. "Politiskt deltagande relaterat till medborgarskap och medlemskap". I: Neergaard, Anders & Stubbergaard, Ylva, red. *Politiskt inflytande*. Studentlitteratur: Lund.
- Teorell, Jan & Svensson, Torsten. 2007. *Att fråga och att svara. Samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber.
- Turner, Stephen. 2003. *Liberal Democracy 3.0*. London: Thousand Oaks.
- Von Essen, Carl. 2001. *Kriterier för urval av remorganisationer – Trender i det civila samhället i sverige*. Gullers Grupp Informationrådgivare AB.
- Westhoff, Laura. 1995. "The Popularization of Knowledge: John Dewey on Experts and American Democracy" *History of Education Quarterly*, Vol. 35:1, ss. 24-27.
- Weiss, Thomas. 2000. "Governance, Good Governance and Global Governance: Conceptual and Actual Challenges". *Third World Quarterly - Journal of Emerging Areas*, Vol. 21:5, ss. 795-814.

8.1 Internetkällor

- IPCC, 2010. *Organization*. <http://www.ipcc.ch/organization/organization.shtml/> (Senast besökt: 20.12.10)
- SIWI, 2010. *Welcome to SIWI*. Elektronisk: <http://www.siwi.org/> (Senast besökt: 21.12.10)
- IWMI, 2010. *About IWMI*.
http://www.iwmi.cgiar.org/About_IWMI/Overview.aspx/ (Senast besökt: 20.12.10)
- Nationalencyklopedin, 2010, Policy, I *Nationalencyklopedin*.
<http://www.ne.se/policy/> (Senast besökt: 25.04.10)
- Sida, 2010. *Ramorganisationer*. <http://www.sida.se/Svenska/Samarbetsparter/Det-civila-samhalletorganisationer/Stod-till-civila-samhalls-organisationer/Ramorganisationer/> (Senast besökt: 14.05.10)
- Sterzel, Fredrik. 2010. Sverige. I *Nationalencyklopedin*.
<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/sverige/f%C3%B6rfattning/> (Senast besökt: 10.03.25)
- The National Archives, 2010. *Background to Stern Review on the Economics of Climate Change*.
http://www.hm-treasury.gov.uk/sternreview_backgroundtoreview.htm/ (Senast besökt: 20.12.10)

8.2 Organisationstryck

- Björling, Anna. 2009. *Tamams policy för frivilliga*. Lund: Tamam.
- Individuell Människohjälp. 2007a. *IMs policy och riktlinjer för utvecklingssamarbete*. Lund: Elektronisk:
http://www.manniskohjalp.se/upload/policydokument/PRUS_sve.pdf/ (Senast besökt: 03.04.10)
- Kooperation utan gränser. 2010. *Om oss*. Elektronisk:
<http://www.utangranser.se/Om-oss-2.aspx/> (Senast besökt: 13.05.10)
- Kooperation utan gränser. 2008a. *Policy - Environmental Sustainability and Climate Change*. Elektronisk:
<http://www.sccportal.org/publications/Policies.aspx/> (Senast besökt: 03.04.10)
- Kooperation utan gränser. 2008b. *Verksamhetsberättelse*. Elektronisk:
<http://www.utangranser.se/Default.aspx?ID=35/> (Senast besökt: 12.05.10)
- Kooperation utan gränser. 2001. *Stadgar för Kooperation utan gränser*. Elektronisk:
<http://www.utangranser.se/Best%C3%A4ll-material/Strategier.aspx/> (Senast besökt: 12.05.10)
- Costa Pinto. 2007. *Terms of reference for Hanna Wetterstrand*. Stockholm. Kooperation utan gränser.

- Rädda Barnen. 2008. Riktlinjer för ideellt arbete i Rädda Barnen. Rädda Barnen.
- Tamam. 2010a. Tamams verksamhets- och frivilligpolicy. Lund: Tamam.
- Tamam. 2010b. *Bakgrund*. Elektronisk:
http://www.tamam.se/swe/background_swe.php/ (Senast besökt: 13.05.10)
- Tamam. 2010c. *Stadgar för Tamam*. Elektronisk:
http://www.tamam.se/pdf/stadgar_tamam.pdf/ (Senast besökt: 13.05.10)
- Tamam. 2009. *Annual report of Tamam 2009*. Elektronisk:
http://www.tamam.se/pdf/stadgar_tamam.pdf/ (Senast besökt: 13.05.10)

8.3 Intervjuer

Kooperation utan gränser

- Kimanzu, Ngolia. Projekthandläggare för Östafrika. Delaktig i den interna referensgruppen. Telefonintervju. 2010-05-21
- Malmer, Pernilla. Sakkunnig vid centrum för biologisk mångfald vid Sveriges lantbruksuniversitet. Delaktig i den externa referensgruppen. Telefonintervju. 26.05.10.
- Skogsberg, Rolf. Projekthandläggare för Östeuropa. Delaktig i den interna referensgruppen. Telefonintervju. 2010-06.07.
- Wetterstrand, Hanna. Handläggare för östra Afrika och miljöansvarig för SSC. Huvudansvarig för att utforma policydokumentet. Telefonintervju. 2010-05-18.

Tamam

- Björling, Anna. Praktikant. Huvudansvarig för att utforma det första policyutkastet. Lund. 2010-05.17.
- Gren, Karin. Styrelseledamot. Delaktig i styrelsens arbete med policyutformningen. Lund. 2010-05.17.
- Langöe, Paula. Styrelseledamot. Delaktig i styrelsens arbete med policyutformningen Lund. 2010-05-27.
- Sandberg, Philip. Styrelseledamot och ordförande. Delaktig i styrelsens arbete med policyutformningen. Lund 2010-05-26.